

คำวินิจฉัยของ นายสุจินดา ยงสุนทร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๓/๒๕๕๒

วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒

เรื่อง วุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
เป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

ความเป็นมาและข้อเท็จจริง

ประธานวุฒิสภาได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ถึงศาลรัฐธรรมนูญ ความว่า
ในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป) ที่ประชุมได้มีมติให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเป็นไปตามญัตติของ นายอาชิส เบ็ญหาวัน
สมาชิกวุฒิสภาที่เสนอต่อวุฒิสภา จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามความในมาตรา ๒๖๖
ของรัฐธรรมนูญ

ญัตติของ นายอาชิส เบ็ญหาวัน มีข้อความสรุปได้ว่า

“ด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำวินิจฉัยว่า สมาชิกวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่อยู่ในปัจจุบัน
สามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในครั้งแรก ซึ่งจะเกิดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๓
ถึงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๓ ได้ แต่คุณสมบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๕
กล่าวคือ ต้องมีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่า ๔๐ ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่า
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้เหตุผลว่าบทบัญญัติตามบทเฉพาะกาล
มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ เป็นการรับรององค์กรสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้ทำหน้าที่
ต่างๆ ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญใหม่ไปก่อนจนกว่าจะครบวาระ ๔ ปี ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๔
เพราะฉะนั้น จึงไม่ถือว่าสมาชิกวุฒิสภาปัจจุบันเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ฉะนั้น
ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ จึงได้บัญญัติยกเว้นเรื่องคุณสมบัติต่างๆ ขึ้นไว้เพื่อเชื่อมต่อ
ระหว่างบุคคลผู้ทำหน้าที่จากรัฐธรรมนูญเก่ามาสู่องค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่เท่านั้น

ต่อมาหลังมีคำวินิจฉัย สมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับผลกระทบจากคำวินิจฉัยดังกล่าวได้ทำหนังสือ
คัดค้านคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยโต้แย้งคำวินิจฉัยว่าบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕
วรรคสาม ได้บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็น

สมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป และบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ได้บัญญัติมิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสาม ซึ่งก็หมายความว่าไม่ให้นำเรื่องอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์และการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งได้รับการรับรองสถานภาพตามวรรคสาม กล่าวคือ สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้และสามารถเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาได้หากได้รับการเลือกตั้ง การวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงน่าจะขัดต่อรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน”

การรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัย

วุฒิสภาได้ส่งเรื่องมาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย” ตามหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วางไว้ในกรณีตีความบทบัญญัติมาตรา ๒๖๖ วุฒิสภาย่อมมีฐานะเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญในความหมายของบทบัญญัติดังกล่าว แต่เรื่องที่จะส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้นั้น จะต้องเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรนั้น ซึ่งก็คือวุฒิสภา แต่เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา หาได้เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาไม่ ในคำวินิจฉัยที่ ๕๑-๕๒/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่า การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ กรณีจึงเป็นไปตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญที่ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีคำวินิจฉัยดังกล่าว ผู้ที่ส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้แก่ประธานรัฐสภา ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ ไม่ว่าจะปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญองค์กรใดก็ตาม ในขณะที่มาตรา ๒๖๖ กำหนดไว้ว่าเรื่องที่ต้องพิจารณาตามรัฐธรรมนูญใดนำเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยโดยตรงได้ โดยไม่ต้องผ่านไปที่ประธานรัฐสภานั้น จะต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรนั้น โดยเฉพาะ ไม่ใช่เรื่องขององค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นใด ดังนั้น หากจะตีความมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญอย่างเคร่งครัดแล้ว ก็คงมีอาจถือได้ว่าวุฒิสภามีสิทธิเสนอเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่น เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ อย่างไรก็ตาม ศาลรัฐธรรมนูญโดยเสียงข้างมากได้มีมติรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัย และข้าพเจ้าก็เห็นชอบด้วยกับมติดังกล่าว เพราะเห็นว่าปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงแล้ว ซึ่งจะต้องอาศัยการวินิจฉัยตีความบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

โดยตรง จึงควรจะได้รับ การวินิจฉัยชี้ขาดโดยไม่ชักช้า เมื่อคำนึงถึงเวลาที่มีอยู่จำกัดและความจำเป็นที่จะระงับข้อโต้แย้งที่ได้เกิดขึ้น

คำวินิจฉัย

ประเด็นตามคำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยมีอยู่ว่า มติของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ว่าสมาชิกวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่อยู่ในปัจจุบันสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในครั้งแรกได้ แต่คุณสมบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ กล่าวคือ ต้องมีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่า ๔๐ ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง และมีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า นั้น เป็นมติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

เหตุผลที่ผู้ร้องคัดค้านมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งในเรื่องนี้ก็คือ บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ที่บัญญัติว่า มิให้นำมาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

มาตรา ๑๒๕ (๒) ของรัฐธรรมนูญ บัญญัติเกี่ยวกับอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาว่า จะต้อง “มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง” และมาตรา ๑๒๕ (๓) บัญญัติเกี่ยวกับคุณวุฒิการศึกษาของผู้สมัครว่าจะต้อง “สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า” ฉะนั้น จึงมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาตีความบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ที่บัญญัติมิให้นำมาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน นั้น มีความหมายและขอบเขตการใช้บังคับเพียงใด

คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า “บทบัญญัติตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ เป็นการรับรององค์กรสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้ทำหน้าที่ต่างๆ ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญใหม่ไปก่อนจนครบวาระ ๔ ปี ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๔... ฉะนั้น ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ จึงได้บัญญัติยกเว้นเรื่องคุณสมบัติต่างๆ ขึ้นไว้เพื่อเชื่อมต่อระหว่างบุคคลผู้มาทำหน้าที่จากรัฐธรรมนูญเก่ามาสู่องค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่เท่านั้น” แต่ผู้ร้องได้โต้แย้งว่า “บทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ได้บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภา ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป และบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ได้บัญญัติมิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสาม ซึ่งก็หมายความว่าไม่ให้นำเรื่องอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์และการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งได้รับการรับรองสถานภาพตามวรรคสาม กล่าวคือ สามารถสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้และสามารถเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาได้หากได้รับการเลือกตั้ง...”

เหตุผลที่แต่ละฝ่ายยกขึ้นเป็นข้อโต้แย้งตามที่กล่าวข้างต้นนี้ พิจารณาแล้ว เห็นว่า มีข้อที่ควรพิจารณาดังต่อไปนี้

๑. ในการพิจารณาตีความบทเฉพาะกาล ซึ่งโดยลักษณะแล้ว ย่อมมีผลเป็นการยกเว้นหรือเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติการที่บทเฉพาะกาลนั้นกล่าวถึงในบางประการ การยกเว้นหรือเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติการใดโดยบทเฉพาะกาล จะเริ่มมีผลใช้บังคับเมื่อไร เป็นเวลานานเท่าไรหรือจะสิ้นสุดลงเมื่อไร นั้น ต้องขึ้นอยู่กับเหตุผลและความมุ่งหมายของบทเฉพาะกาลในแต่ละกรณีไป ฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การยกเว้นมาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) โดยบทเฉพาะกาลมีเหตุผลและความมุ่งหมายที่จะคงความเป็นสมาชิกวุฒิสภาของผู้ที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสามไว้ เพื่อรักษาความต่อเนื่องในสถานภาพและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน แต่โดยที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิเป็นสมาชิกวุฒิสภาไว้แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญเดิมในเรื่องอายุและวุฒิการศึกษา ตามมาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) จึงมีความจำเป็นต้องยกเว้นคุณสมบัติดังกล่าวไว้ในบทเฉพาะกาล เพราะหากจะนำมาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาใช้บังคับในทันทีแล้ว สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญเดิมที่ขาดคุณสมบัติเหล่านั้น ก็จะต้องพ้นจากสมาชิกภาพไปโดยปริยาย บทเฉพาะกาลนี้จึงมีจุดประสงค์จำกัดแต่เพียงเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลเช่นนั้นขึ้น แต่เมื่อหมดความจำเป็นหรือได้บรรลุถึงจุดประสงค์ดังกล่าวแล้ว คือเมื่ออายุของวุฒิสภาเดิมสิ้นสุดลงหรือเมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในครั้งแรก บทเฉพาะกาลดังกล่าวก็ย่อมจะต้องสิ้นสุดลงด้วยเช่นกัน อันจะมีผลทำให้ผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญปัจจุบันทุกคน รวมทั้งผู้ที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญเดิมด้วย ต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่รัฐธรรมนูญใหม่กำหนดไว้โดยมิได้รับการยกเว้นจากคุณสมบัติใดๆ อีกต่อไป

๒. มีผู้แสดงความเห็นว่า เรื่องที่เป็นปัญหาอยู่นี้จะได้รับการวินิจฉัยไปในทิศทางเดียวกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๑-๕๒/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ เกี่ยวกับการยกเว้นมาตรา ๑๒๖ (๒) โดยบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ เดียวกันนี้ พิจารณาแล้ว เห็นว่า การยกเว้นมาตรา ๑๒๖ (๒) มีเหตุผลและวัตถุประสงค์ไม่เหมือนกับการยกเว้นมาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) กล่าวคือ การที่จะนำมาตรา ๑๒๖ (๒) มาใช้บังคับในทันทีกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งมาตามรัฐธรรมนูญเดิมโดยไม่คำนึงถึงบทเฉพาะกาลที่บัญญัติให้ยกเว้นไว้นั้น ย่อมมีผลเป็นการตัด หรือรอนสิทธิ หรือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ต่อบุคคลกลุ่มนั้น ซึ่งเป็นการไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ แต่การอ้างว่าบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ยังมีผลยกเว้นมาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) ได้ต่อไปสำหรับสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญเดิมที่จะลงสมัคร

รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญปัจจุบันนั้น ย่อมจะมีผลในทางตรงกันข้าม คือ จะทำให้สมาชิกวุฒิสภาชุดนี้ได้เปรียบและมีสิทธิเหนือกว่าบุคคลอื่นๆ ทั่วไป ซึ่งก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ อีกเช่นกัน ฉะนั้น การตีความบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ในกรณีหนึ่งว่าให้ยกเว้นมาตรา ๑๒๖ (๒) สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญเดิมในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรก และการตีความบทเฉพาะกาลนี้ในอีกกรณีหนึ่งว่าไม่มีผลเป็นการยกเว้นมาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) ให้แก่สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญเดิมที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญปัจจุบัน การตีความในสองกรณีนี้หากจะเทียบเคียงกันอย่างผิวเผิน ก็อาจทำให้เข้าใจไปได้ว่าเป็นการตีความที่ไม่สอดคล้องกันหรือที่ขัดแย้งกันเอง แต่ถ้าพิจารณาถึงแก่นสารอันแท้จริงแล้ว จะเห็นได้ว่า การตีความในสองกรณีดังกล่าว ย่อมจะบรรลุถึงจุดประสงค์เดียวกันคือ การรักษาไว้ซึ่งความเสมอภาคของบุคคล ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติไว้นั่นเอง

๓. อนึ่ง เพื่อความชัดเจนยิ่งขึ้น อาจจะต้องแยกแยะ “คุณสมบัติ” ออกจาก “ลักษณะต้องห้าม” คุณสมบัติ คือสิ่งที่บุคคลต้องมีเพื่อที่จะได้มาซึ่งสิทธิ (สมัครรับเลือกตั้ง) แต่ลักษณะต้องห้ามหมายความว่า ผู้ที่มีสิทธิอยู่แล้วมีเหตุที่ทำให้เขาไม่สามารถใช้สิทธิที่มีอยู่ได้ ฉะนั้น มาตรา ๑๒๕ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนด “คุณสมบัติ” ของผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งน่าจะเป็นคนละเรื่องกับ มาตรา ๑๒๖ ซึ่งกำหนด “ลักษณะต้องห้าม” กล่าวคือ การมีสัญชาติไทย มีอายุและระดับการศึกษา ตามที่กำหนด สิ่งเหล่านี้เห็นได้ชัดว่าเป็นคุณสมบัติที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องมีเหมือนกันหมดทุกคน เพื่อความเสมอภาคและเพื่อไม่ให้มีการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างบุคคล แต่ “ลักษณะต้องห้าม” มีผลเสมือนเป็นการลงโทษหรือตัดสิทธิของบุคคลบางกลุ่ม ซึ่งหากไม่ได้รับการยกเว้นจากลักษณะต้องห้ามดังกล่าวในบางกรณีแล้ว จะทำให้บุคคลเหล่านั้นต้องตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบบุคคลอื่นโดยไม่เป็นธรรม

๔. นอกจากนั้น เมื่อเทียบเคียงรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ (๓) กับมาตรา ๑๐๗ (๓) แล้ว จะเห็นได้ชัดว่า รัฐธรรมนูญให้การปฏิบัติแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในลักษณะที่แตกต่างไปจากผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประการหนึ่ง กล่าวคือ มาตรา ๑๒๕ (๓) บัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติการศึกษาของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาไว้ว่า ต้อง “สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า” ส่วนมาตรา ๑๐๗ (๓) ที่ใช้บังคับกับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีข้อความและถ้อยคำเช่นเดียวกัน แต่ได้บัญญัติเพิ่มเติมว่า “...เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา” ซึ่งข้อยกเว้นนี้หมายความว่าผู้ที่จะมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หากเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

มาก่อน ก็ไม่จำเป็นต้องสำเร็จการศึกษาระดับไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ฉะนั้น การที่มาตรา ๑๒๕ (๓) มิได้บัญญัติข้อยกเว้นไว้ในทำนองเดียวกันสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ก็น่าจะหมายความว่าบุคคลเหล่านี้จำเป็นต้องมีวุฒิการศึกษาที่ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าเหมือนบุคคลอื่นๆ ทว่าไป ไม่ว่าจะเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภามาก่อนหรือไม่ก็ตาม จริงอยู่ข้อยกเว้นเฉพาะสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น มีผลเท่ากับเป็นการให้อภิสิทธิ์แก่ผู้ที่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามาก่อนเหนือบุคคลอื่น แต่นั่นก็เป็นเพราะรัฐธรรมนูญเองได้บัญญัติไว้เช่นนั้นโดยชัดแจ้ง ส่วนความหมายและขอบเขตการใช้บังคับบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ซึ่งมีความหมายไม่ชัดเจนและได้ก่อให้เกิดข้อโต้แย้งขึ้นนั้น เป็นเรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาตีความ จึงสมควรตีความในลักษณะที่รักษาไว้ซึ่งความเสมอภาคระหว่างบุคคล อันจะเป็นการสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมากที่สุด

อาศัยเหตุและผลตามที่กล่าว จึงวินิจฉัยว่า มติของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ว่าสมาชิกวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่อยู่ในปัจจุบัน สามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในครั้งแรกได้ แต่คุณสมบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ กล่าวคือ ต้องมีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่า ๔๐ ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง และมีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า นั้น เป็นมติที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่

นายสุจินดา ยงสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ